

В края на януари 2012 г. Македония беше насърчена от Европейския парламент (ЕП) да отвори досиетата на бившата югославска тайна служба от епохата на комунизма (УДБА – ср. Управа државне безбедности).

С голямо мнозинство в Комисията по външна политика на ЕП тогава беше приета на първо четене проекторезолюция за напредъка на Македония.

*Сайтът **Държавна сигурност.com** предлага интервю по темата с евродепутата **Андрей Ковачев***

(ГЕРБ) и зам.-председател на Комисията по външна политика на европарламента, който е и вносител на текстовете за ускоряване на процеса от отварянето на досиетата в Македония.

Г-н Ковачев, наскоро Комисията по външна политика на Европейския парламент (ЕП) насърчи Македония да отвори досиетата на бившите югославски тайни служби от епохата на комунизма. Защо е важно да бъдат отворени архивите на тези служби в Македония?

- Отварянето на архивите на бившите комунистически тайни служби е въпрос от особена важност не само за Македония, но и за всички бивши комунистически държави.

Написано от Христо Христов
Събота, 11 Февруари 2012 18:02

Нашата страна има горчив опит с отварянето на досиетата на Държавна сигурност, който на практика олицетворява целия преход.

В края на 80-те и началото на 90-те години на миналия век на обществата в Източна Европа бе обещана промяна и курс към демокрация, човешки права и свободен пазар.

За съжаление, в редица случаи, включително и в България, вместо един нов обществен договор станаме свидетели на трансформация на политическата власт на бившите комунисти в икономическа власт.

На практика през 90-те години се оказахме в ситуация, в която отделните части на вече бившия тоталитарен режим, като тайна полиция, политическа номенклатура и др. заживяха свой собствен живот, пречейки на нормалните икономически и обществени процеси в една България, която се опитваше да създаде условия за демокрация и справедливост за своите граждани. Точно с тази европейска ценност, справедливост, е свързано и отварянето на архивите. .

Македония, както и редица други страни кандидатки за членство в ЕС, все още се намират на етап, в който бившите структури на тоталитарната власт контролират медийния, политическия, икономическия и социалния живот в страната. Ето защо ЕП насърчава продължаването на процеса на отваряне на архивите на тайните служби по начин, по който ще стане ясно за цялото общество каква е ролята на бившите агенти на комунистическия репресивен апарат в процесите в страната и по какъв начин се определят обществените процеси. Освен това, в Македония тези среди се опитват да поддържат една много силна носталгия по Югославия и "доброто старо време", когато са били, според тях, много по-добре от България и, разбира се, традиционно насаждат омраза към България. Това са тенденции, които спъват Македония по така желанието от мнозинството граждани път на европейска интеграция.

Тук ще отворя една скоба: трябва да се отбележи, че създаването на носталгия към бившия режим, неговите герои и събития е патент на всички бивши служби на страните от Източна Европа, които залагат на късата памет на хората и на младите поколения, които не са живели в този период. Същата практика наблюдаваме и в България

Бихте ли припомнили предисторията на процеса по отваряне на архивите на репресивния комунистически апарат в Македония и отношението на Европейския парламент към него?

- Европейският парламент е изразил своето становище за необходимостта от обективен прочит на близката история и помирение с нея, както и от огласяването на имената на агентите на комунистическите тайни служби. Миналогодишната резолюция по напредъка на Македония призовава точно за това.

Конкретната препоръка, която се съдържа в текста тази година е за засилване правомощията и независимостта на "Комисията по верификация на информацията" - органът в Македония, който се занимава с тази дейност. Аз съм на мнение, че една комисия, която има задачата да напише обективната история на едно общество трябва да бъде независима, самостоятелна и да може да огласява свободно резултатите от дейността си. В Македония все още има какво да се желае в това отношение и поради тази причина Комисията по въшни работи в ЕП подкрепи предложените от мен препоръки.

В специалният текст на резолюцията, която беше гласувана на първо четене от външната комисия на ЕП, се посочва, че процесът по обявяването на сътрудниците на комунистическите тайни служби е необходим, като „основна стъпка за скъсване с комунистическото минало”. Какво според вас е влиянието на досиетата върху демократичните процеси в Македония?

За никого не е тайна, че в страните с комунистически режими, тайната полиция задкулисно продължаваше да направлява част от икономическите и политическите процеси след 1989 г. Това до голяма степен важи за Македония, която е може би единствената държава в Европа, която не е сменила наложената от комунистите идеология от 1944 г. насам. Този идеологически преход, който наблюдаваме в други страни от Централна и Източна Европа, не се е състоял в Македония до сега. Това е огромен проблем пред бъдещето на тази република. Сблъсъкът с историята е неизбежен, без значение колко стотици милиони евро се наливат в мегаломански проекти, като "Скопие 2014", и пропагандни филми субсидирани от държавата.

Написано от Христо Христов
Събота, 11 Февруари 2012 18:02

Част от юго-комунистическата идеология например беше пропагандата за културното националното и езиково различие на Македония от България. Това продължава и днес, като филмът „Трето полувреме“ е само един от многото примери за манипулиране на историческите факти с цел да се zlepостави България.

България и Македония имат общо минало и ЕП в резолюцията си от 2011 г. призовава за общо отбелязване на празници, исторически събития и личности. За съжаление вместо историята да ни събира, виждаме анти-европейски практики за градене на национална и културна идентичност на гърба на съседни държави.

Достоен за съжаление е фактът, че и през 2011 г. продължава да се подменя историята, вместо да се скъса със сенките от миналото. Това е необходимо да се случи за да можем да се срещнем в една обединена Европа заедно без толкова големи идеологически различия. Убеден съм че , в голямото си мнозинство гражданите на Македония искат да бъдат равноправни европейски граждани колкото се може по-бързо. Опитите на сенките на Тито и УДБА не могат и не трябва да блокират това желание.

Вие наблюдавате този процес и в Сърбия, която също както Македония се стреми за приемане в ЕС. Какво е положението с досиетата там?

- В миналогодишната си резолюция Европейският парламент призова Сърбия да ускори процеса с отваряне на досиетата. За щастие предложението за 70-годишен мораториум по разсекретяването на комунистическите тайни архиви не бе прието. Сега очакваме от Белград позитивен процес по осветяване на миналото на бивша Югославия.

Важно е Сърбия да си сътрудничи в процеса на отваряне на архивите на комунистическата тайна полиция с другите бивши Юго-републики, чиито архиви са все още в Белград. Архивите отнасящ до тези страни трябва да им бъдат върнати. Това е препоръка, която аз заедно с мои колеги съм предложил да залегне в резолюцията на ЕП, като се надявам, че ще срещнем разбирането на основните парламентарни групи.

Като евродепутат и зам.-председател на Комисията по външна политика имате поглед и върху Украйна. Следи ли ЕП процеса на разграждане на тоталитарното минало там и отварянето на досиетата на КГБ?

- Там нещата са още по-трудни и бих казал съществува географски феномен – колкото по на изток отиваме, толкова е по-силна желязната прегръдка на бившите служби. Като докладчик за групата на Европейската народна партия по споразумението за асоцииране имах възможността да участвам активно в изготвянето на препоръките на ЕП по бъдещето отношенията на Украйна с ЕС. Макар че вниманието ни се фокусира върху други теми, сред които и политическата употреба на съдебната система в делата срещу Юлия Тимошенко, в доклада изрично се споменава темата за досиетата.

За Украйна, както и другите бивши съветски републики, отварянето на комунистическите архиви е въпрос, жизнено важен за осмислянето на ХХ век и съветското минало. Това е болезнена тема и съпротивата срещу отварянето на досиетата е многократно по-силна. Не съм голям оптимист. Въпреки всичко, ЕС като съюз основан на ценностите не може да не поставя този въпрос на страни, които искат да станат част от него или да бъдат асоциирани с него.

Атаката срещу гражданското общество и свободното слово, както и юридическото и физическото елиминиране на политическите опоненти в държавите от бившия СССР са практики останали от комунистическата управленска идеология, които трябва да бъдат незабавно прекратени. В този ред на мисли, не можеш на върха на държавата да имаш бивши агенти на комунистическите тайни служби и да очакваш демократична промяна.

Какво е общото мнение на вашите колеги в ЕП за отварянето на архивите на комунистическите служби в страните, кандидатки за присъединяване в ЕС?

- Мисля, че има широк консенсус между основните парламентарни групи в ЕП по този

Написано от Христо Христов
Събота, 11 Февруари 2012 18:02

въпрос, а именно, един народ не може да има ясна визия за бъдещето си ако не познава обективната си история.

С различни мои колеги от много страни членки сме учредили неформална група за "Помирение на европейска история", където дебатираме всички аспекти свързани с комунистическите режими в Европа и практиките на различните страни, свързани с запазването тяхната национална памет по време на прехода . Въпросът за архивите, тяхното съхранение и анализиране е общ за редица държави и миналата година в ЕП имаше няколко конференции по този въпрос. През втората половина на 2012 г. се планира мероприятие, специално посветено на комунистическите архиви в Източна Европа.

Вече стана ясно, че новият държавен глава Росен Плевнелиев ще подпише укази на близо 60 нови посланици, като по този начин ще бъдат отзовани близо 40 посланици – сътрудници на Държавна сигурност. Предполагате ли преди година, че съпротивата срещу смяната им ще е толкова силна и продължителна?

- Дипломатията е първата официална връзка на всяка държава с останалия свят. Демократична и европейска България не може да си позволи този образ да се гради от сенките на миналото. Смяната на дипломатическото лице на България е от особено значение за имиджа на страната по света и особено сред нашите европейски партньори. Сега се отваря нова страница в българската дипломатия и държавност. Противниците на тази промяна винаги дават довода, че във всички държави специалните служби имат място в дипломатията, но услужливо забравят да направят разликата между специални служби на демократична държава и тези служили на тоталитарен еднопартиен режим, подчинен на чужда държава.

Трудно може да бъде обяснено защо двадесет години след началото на прехода съпричастността към комунистическата Държавна сигурност трябва да бъде предимство, а не пречка пред кариерното развитие на дипломатите. Защо скритите мрежи на зависимост в българската дипломатия, а и не само в нея, трябва да бъдат толерирани, а не ограничавани? Това е същинският въпрос, на който трябва да отговорят онези, които оглавиха съпротивата срещу смяната на посланиците-агенти съпричастни към бившата Държавна сигурност.

Написано от Христо Христов
Събота, 11 Февруари 2012 18:02

Недопустимо е за България, като страна членка на ЕС и НАТО да има посланици, които в миналото си са писали доноси за „вражески емигранти” и „изменници на родината”, а сега да представляват страната ни пред същите тези "врагове".

Искам да подчертая заслугата на правителството на премиера Бойко Борисов и външния ни министър Николай Младенов, които от самото начало заявиха твърдата си политическа воля за решаване на въпроса с посланиците, съпричастни към бившата Държавна сигурност.

Вие общувате със западни дипломати и имате ежедневни срещи с ваши колеги в ЕП, как те гледат на разрешаването на този проблем от правителството, МВНР и новия държавен глава?

- За България е важно, че вече не е лошият пример в ЕС и дава редица сигнали за един съвършено нов курс и модерна визия, както във външната политика, така и в управлението на държавата. Доверие се руши лесно, а се гради много трудно. Положителната оценка за действията на българското правителство и добрите отзиви от посещението на президента Плевнелиев в Брюксел показват, че страната ни е на прав път.

Тези стъпки също така допринасят поне малко за възстановяване на една историческа несправедливост: синовете и внуците на бившите комунистически величия, наложили комунистическата диктатура в България след 9 септември, унищожавайки физически цвета на българската нация, да са лицата на днешна България, представляващи ни пред света.